

we van het zonnetje op een terras in Appelscha. We filosofeerden vast over de beste plaats om die avond de lamp met het laken te plaatsen.

We reden hierna eerst naar het fietspad dwars door het Fochteloërveen. We vonden de rupsen van de Heideringelrups (*Malacasoma castrensis*), Kleine Hageheld (*Lasiocampa trifolii*) en weer de Drinker (*Euthrix potatoria*). Andy Saunders ving de zeldzame spanner *Costaconvexa polygrammata* in zijn net. Direct ging iedereen ook op zoek naar deze spanner, maar het bleef bij dit ene exemplaar! Terug bij de werkschuur van Natuurmonumenten bleek er een geweldige onweersbui aan te komen. Telefonisch contact met het thuisfront vertelde ons dat het in Drachten al had gehooisd. Jammer voor degenen die al van verre waren gearriveerd om de avondexcursie mee te maken, maar deze ging dus niet door.

Op 28 juni vond nog wel een avondexcursie plaats bij de werkschuur onder leiding van Henk en Auke Hunneman, waarbij veel campinggasten uit de buurt aanwezig waren. Het was toen de langste dag en dus pas om 23.30 u. donker. Er werden totaal ongeveer 65 soorten nachtvinders waargenomen, waaronder de Dennepijlstaart, Pauwoogpijlstaart, Ligusterpijlstaart en de Avondrood. Ook bijzondere soorten waren te zien zoals 4 Eikebladen (*Gastropacha quercifolia*), *Panthea coenobita* en de uil *Hoplodrina blanda*.

Op 1 augustus gingen Gerrit Tuinstra en Siep en Jannie Sinnema naar het Fochteloërveen om langs het fietspad met lampen nachtvinders te lokken. We vingen de zwart-witte spanner *Euphyia unangulata*; na Katlijk (Hunneman) en St.Nicolaasga (A.Saunders) nu de derde vindplaats in Friesland. Ook verschenen er talloze heideringelrupsvinders en Grote Beervinders op het laken.

Verslag excursie Gaasterland 21 juni 2003. Jannie Sinnema

Sjoerd Bakker verwelkomde ca 10 personen om 14.00 u. bij de werkschuur van Staatsbosbeheer in Oudemirdum en hij had als binnenkomer direct al gezorgd voor een Gehakkelde Aurelia, die bij het gebouw rondvloog. Het was prachtig zonnig weer en Sjoerd had een plan gemaakt om een aantal verschillende terreinen te bezoeken. We bezochten eerst een hooiland en vonden op de brandnetel veel rupsen van de Kleine Vos en het Landkaartje. Verder zagen we hier nog Vuurvlindertjes en een Gamma-uil. De volgende stopplaats was een heideveld met langs de kant veel ruigte. Op de brandnetel vonden we hier ook Dagpauwoogrupsen. De trekvlinders Atalanta en Distelvlinder vlogen rond en bij de ruigte en loofhout wisten we enkele nachtvinders op te jagen, zoals de volgende spanners: *Camptogramma bilineata*, *Lomographa temerata* en *Euchoeca nebulata*.

Onze volgende stop was het Roekebos; hierin lag een weiland dat inmiddels met loofhout bijna was volgegroeid. In een ven groeide veel Moerashertshooi, een zeldzame plant. In het gras vlogen enkele Grote Dikkopjes, Bruine Zandoogjes en Klein Geaderde Witjes. Het was nog steeds mooi zonnig weer. We vervolgden

onze reis o.l.v. Sjoerd langs interessante terreinen. In het Starnumanbos zagen we de prachtige groene spanner *Comibaena bajularia*. Verder vonden we rupsen van het Roesje (*Scoliopteryx libatrix*), *Orthosia gothica* en de Donsvlinder (*Euproctis similis*).

De avondpauze vond plaats bij een cafetaria in Oudemirdum. Onder het genot van een gebakken visje of frikadel met patat zagen we *Atalanta's* langs vliegen. Na deze welverdiende maaltijd reden we naar de Bremerheide bij Nijemirdum : een terrein met veel Brem. We zagen de graafsporen van Dassen, maar de dieren zelf jammergenoeg niet. Een ree met 2 jongen vluchtte snel weg. Op brandnetel zaten verspreid rupsen van *Atalanta*, Dagpauwoog, Kleine Vos en Landkaartje. Op distel vonden we ook rupsen van de Distelvlinder.

In het lange gras vloog de geelachtige bladroller *Agapeta hamana*. Bij de Bremerwildernis zagen we weer een stel reeën. Ook de mooi getekende spanner *Cidaria fulvata* werd hier waargenomen bij het hier veel groeiende Zilverchoon.

Cidaria fulvata

Agapeta hamana

Totaal hebben we overdag het voorkomen van 11 verschillende dagvlinders, 11 uilen, 12 spanners, 1 beer, 1 donsvlinder en 21 micro's vastgesteld.

Rond negen uur zetten we koers richting Wyldemerk in Oudemirdum; het laatste stuk van de route eiste nogal wat van de auto's omdat we niet bepaald op langs gebaande wegen reden, maar toch konden we om ongeveer half 10 de lampen opzetten. Ook smeerden we stroop op de stam van een stel bomen. De heldere hemel, die ons een stralende dag had bezorgd, was er nu de oorzaak van dat de lucht teveel afkoelde en het erg vochtig werd. Er ontstond een uitgebreid en langdurig beraad over de juiste plaats voor de lampen in het terrein. Gerrit Tuinstra had zijn lamp op een aantrekkelijke plek vlak bij een mooie ven geplaatst, maar achteraf bleek dat geen goede plaats. Gerrit had slechts 15 soorten macrovlinders op het laken. Siep en Jannie Sinnema stonden met hun opstelling hoger op een wal langs een houtwal; zij hadden geluk, want hier werd het relatief minder koud. Het resultaat was 57 verschillende macrovlinders op het laken. Andy Saunders stond een stukje verderop met zijn lamp en had 23 soorten. Abel Jagersma had een val geplaatst, waarin later bleek 12 verschillende nachtvinders

te zitten. Op stroop werden nog eens 14 verschillende nachtvlinders gelokt, waaronder veel Huismoeders en Roesjes.

Al met al was een leuke dag en we hebben veel vlindersoorten waargenomen en prachtige gebieden bezocht. Ondanks het feit dat we geen zeldzame soorten hebben gezien was iedereen tevreden over deze excursie.

Verslag excursie De Deelen op 5 juli 2003. Henk en Auke Hunneman

Hoewel een laagveenmoeras over het algemeen betrekkelijk weinig vlindersoorten herbergt, zijn wel karakteristieke soorten aan een dergelijk milieu gebonden. Zilveren Maan (*Boloria selene*) en Grote Vuurvlinder (*Lycaena dispar*) zijn bekende moerasvlinders en zij zijn samen dé vertegenwoordigers van de Friese laagveenmoerassen. Omdat van de ecologie van nachtvlinders veel minder bekend is, is het moeilijk om dergelijke specialisten onder de nachtvlinders aan te wijzen. Maar *Phragmataecia castanea*, *Celaena leucostigma*, vertegenwoordigers van het genus *Archanara*, *Arenostola phragmitidis* en enkele *Mythimna*'s, kunnen zonder twijfel min of meer karakteristiek voor moerasvegetaties worden genoemd. Veel van deze soorten gaven tijdens de excursie naar het laagveenreservaat De Deelen, op 5 juli jl., dan ook acte de présence.

Ondanks dat de excursie in de zomervakantie viel, verzamelden zich omstreeks 21:00 uur 6 deelnemers op het parkeerterrein aan de Hooivaartsweg ten zuiden van het gebied. Nadat onder het genot van een kop koffie de eerder gedane vangsten uit de lichtval van fam. Jagersma waren gedetermineerd (waaronder een zeer afwijkende vorm van *Mesapamea* sp.!), besloten we al gauw het gebied in te rijden en op zoek te gaan naar geschikte vanglocaties. Gerard, Gerrit en ondergetekenden besloten hun lakens op te stellen langs het brede zandpad dat het hele gebied doorsnijdt, terwijl de lichtval van de Jagerma's een plaats kreeg aan het voetpad in een moerasbosje dat voert naar een schraal grasland.

De vangst viel gezien de minder gunstige omstandigheden (een af en toe behoorlijk felle wind en betrekkelijk lage temperaturen) bepaald niet tegen. Gerrit, hoe kan het ook anders, werd uiteindelijk winnaar met een dagtotaal van 55 soorten. Vermeldenswaardig zijn niet-alledaagse soorten als het rietluipaard (*Phragmataecia castanea*), de geoogde worteluil (*Agrotis clavis*) en de geelbruine rietboorder (*Archanara dissoluta*).

Verslag excursie Lauwersmeer 9 augustus 2003. Gerrit Tuinstra

De vierde en laatste excursie, werd een vrij bijzondere excursie. Bijzonder, vanwege meerdere redenen, waarvan ik er drie noem. De eerste: de excursie vond voor een deel plaats in de provincie Groningen, wat voor ons Friezen een uitzondering is. De tweede: het was zo warm dat we er zelfs nog even over getwijfeld hebben of we de excursie nou wel door zouden laten gaan. De derde: